

Силабус
освітнього компоненту ОК 01
(умовне позначення ОК в освітній програмі (ОП))

УКРАЇНСЬКА МОВА

Назва дисципліни:	Українська мова
Рівень вищої освіти:	першій (бакалаврський)
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Спеціальність:	073 Менеджмент
Освітньо-професійна (Освітньо-наукова) програма:	Менеджмент організацій і логістика
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=4873
Рік навчання:	2
Семестр:	1 (осінній)
Обсяг освітнього компоненту	3 кредитів (90 годин)
Форма підсумкового контролю	Екзамен
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	українознавства
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Бугаєвська Юлія Володимирівна, к.п.н., доцент
Контактний телефон:	+380500816808
E-mail:	bugaevskaylia@ukr.net

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою є формування системи знань про норми сучасної літературної мови як основи культури усного й писемного ділового мовлення фахівців, набуття практичних навичок використання в мовленні наукової та фахової термінології, вироблення вмінь створювати та відтворювати усні й писемні мовленнєві жанри професійного спілкування.

Предмет: сучасна українська літературна мова, офіційно-діловий і науковий стилі, термінознавство.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ґрунтовно засвоїти норми сучасної української літературної мови й практично оволодіти ними;
- правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів;
- влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній діяльності;
- сприймати, відтворювати, редагувати тексти офіційно-ділового й наукового стилів;
- скорочувати та створювати наукові тексти професійного спрямування, укладати анотацію, реферат тощо; складати заявку на конференцію, тези відповідно до обраної теми дослідження;
- укладати різні типи документів, правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їхню специфіку;
- послуговуватися багатомовними лексикографічними джерелами, термінологічними словниками та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури та фахового утвердження;
- диференціювати нормативні та ненормативні зразки слово- та терміновживання у професійному мовленні за вимогами семантичної точності, стилістичної доречності та граматично правильної сполучуваності;

- працювати з явищами полісемії та синонімії, омонімії та паронімії, використовувати правила загального мовленнєвого та професійно-мовленнєвого етикету у ситуаціях фахової взаємодії.

Передумови для вивчення освітнього компоненту:

Компетентності, яких набуває здобувач:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності:

ЗК06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК09. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК011. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

Результати навчання відповідно до освітньої програми:

ПРН13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.

ПРН16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин		Література	
		очна	заочна		
1	ПР Державна мова України: система норм і стилів.	2		1.4., 1.6., 1.8., 1.10.	
	СР Історія і сучасність українського правопису.	2			
2	ПР Основні вимоги до укладання ділових паперів.	2			
	СР Вимоги до змісту та розташування реквізитів документів за ДСТУ 4163:2020.	4			
3	ПР Документи щодо особового складу і довідково-інформаційні документи.	2			1.1., 1.5., 1.6., 2.5.
	СР Документи. оголошення і запрошення.	4			
4	ПР Обліково-фінансові та господарсько-договірні документи.	2		1.1., 1.5., 1.6., 2.5.	
	СР Акт як обліково-фінансовий документ.	4			
5	ПР Організаційно-розпорядчі документи.	2		1.1., 1.5., 1.6., 2.5.	
	СР Підготовка до поточного контролю № 1.	4			
6	ПР Лексичні та синтаксичні особливості офіційно-ділового стилю фахової документації.	2		1.4., 1.6., 1.7., 2.7.	
	СР Книжні та іншомовні слова в текстах фахових документів.	4			

7	ПР Граматичні особливості частин мови у ділових паперах.	2		1.4., 1.6., 1.7., 2.7.
	СР Зв'язок числівника з іменником.	4		
8	ПР Усна фахова комунікація: різновиди й особливості, атрибути.	2		1.2., 1.7., 2.2., 2.4.
	СР Паралінгвістичні засоби у спілкуванні із закордонними колесами.	4		
9	ПР Галузева прес конференція.	2		1.9., 2.4., 2.5., 2.6.
	СР Технологія підготовки і проведення прес конференцій	4		
10	ПР Організація професійного спілкування. Енергетика мовлення.	2		1.2., 1.7., 2.1., 2.4.
	СР Підготовка до поточного контролю № 2.	4		
11	ПР Науковий стиль і дослідницька діяльність студента.	2		1.1., 1.6., 1.8., 2.7.
	СР Техніка написання і лексичні засоби.	4		
12	ПР Основні форми і види науково-дослідницької діяльності студента.	2		1.3., 1.6., 1.8., 2.5.
	СР Мовні засоби для реалізації наукової діяльності студента.	4		
13	ПР Система основних понять термінознавства.	2		1.3., 1.6., 1.8., 2.3.
	СР Характеристика основних термінологічних словників.	4		
14	ПР Основні способи термінотворення.	2		1.6., 1.8., 2.3., 2.5.
	СР Використання чужомовних запозичень для найменування понять	4		
15	ПР Лексико-семантичні процеси в українській термінології.	2		1.3., 1.7., 2.3., 2.7.
	СР Підготовка до поточного контролю № 3.	4		
16	ПР Підсумкове заняття-узагальнення з навчальної дисципліни: усний і письмовий контролі	2		
Усього	ПР	32		
	СР	28		
	Екзамен	30		
Разом		90		

Методи навчання:

- словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія); практичні методи (практичні заняття); наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали);
- робота з книгою: з навчально-методичною літературою;
- нові інформаційні технології, комп'ютерні засоби навчання (курс-ресурс, мультимедійні, дистанційні, web-конференції);
- самостійна робота над індивідуальним завданням та за програмою навчальної дисципліни.

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за кожне практичне заняття за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заноситься у журнал обліку академічної успішності (таблиця 1):

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання та знання основних положень тем дисципліни;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Таблиця 1 - Розподіл балів, які отримують здобувачі

Тест			Захист практичних занять		
Розділ 1 Т1-Т5	Розділ 2 Т6-Т10	Розділ 3 Т11-Т15	Розділ 1 ПР1-ПР5	Розділ 2 ПР6-ПР10	Розділ 3 ПР11-ПР15
2-5	2-5	2-5	2-5	2-5	2-5

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за окремі заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 2).

Таблиця 2 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100- бальна шкала	4- бальна шкала	100- бальна шкала	4- бальна шкала	100- бальна шкала	4- бальна шкала	100- бальна шкала
-------------------	-------------------------	--------------------	-------------------------	--------------------	-------------------------	--------------------	----------------------

5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання (екзамен)

1 Екзамен проводиться після вивчення всіх тем дисципліни і складається здобувачами вищої освіти в період екзаменаційної сесії після закінчення всіх аудиторних занять.

2 До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт передбачені навчальним планом з дисципліни:

- були присутні на всіх аудиторних заняттях (лекції, семінари, практичні) або
- своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;
- набрали мінімальну кількість балів за поточну успішність (не менше 60 балів, що відповідає за національною шкалою «3»);

Якщо поточна успішність з дисципліни нижче ніж 60 балів, здобувач вищої освіти має можливість підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії.

3 Оцінювання знань здобувачів при складанні екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90% правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82% до 89% правильних відповідей;
- «Добре»: від 74% до 81% правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67% до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60% до 66% правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60% правильних відповідей.

4 Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і оцінку за складання екзамену.

5 Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$PK^{екз} = 0,6 \cdot K^{поточ} + 0,4 \cdot E,$$

де $PK^{екз}$ – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є екзамен;

$K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

E – оцінка за результатами складання екзамену (за 100-бальною шкалою).

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання екзамену.

6 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

6.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для семестру, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки семестрів, підсумковою формою контролю для яких є екзамен.

6.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів;
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів;
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

6.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

7 Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів.

Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни визначається згідно зі шкалою, наведеною в таблиці 3.

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80-89			B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
67-74	Задовільно		D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60-66			E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0-34			F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- курсова робота (проект) повинна бути захищена не пізніше, ніж за тиждень до початку екзаменаційної сесії (**вказується за наявності**);
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85.1-02.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).

- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Рекомендована література:

- 1.1. Дорошенко С.І. Основи культури і техніки усного мовлення: навч. посібник. Харків: Основа, 2013. 106 с.
- 1.2. Ліпінська А.В. Науково-технічна термінологія: навч. посіб. для дистанційного навчання / Ред. акад. М.І. Жалдака. К.: Університет «Україна», 2017. 219 с.
- 1.3. Максимець О.М. Конспект лекцій з української мови (за професійним спрямуванням). Мелітополь, 2019. 216 с.
- 1.4. Максимець О.М., Адамович А.Є. Практикум з української мови (за професійним спрямуванням). Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 118 с.
- 1.5. Мацюк З.О., Станкевич Н.І. Українська мова професійного спрямування: навч. посібник. Київ: Каравела, 2018.
- 1.6. Тетарчук І.В. Ділова українська мова: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: ЦУЛ, 2019. 156 с.
- 1.7. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник-практикум [уклад.: Г.Л. Вознюк, С.З. Булик-Верхола та ін.]. 10-е видання, доповнене і виправлене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 308 с.
- 1.8. Український правопис (новий). Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 284 с.

Допоміжна література

- 2.1. Бугаєвська Ю.В. Корпоративна культура як основа професійної підготовки майбутніх фахівців // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. праць Запорізького класичного приватного університету. Вип. 32(85). Запоріжжя, 2013. С. 149-155.
- 2.2. Бугаєвська Ю.В. Мова усного професійного спілкування фахівців // Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект»: зб. наук. праць, 19 жовтня 2017 р. Харків: НУЦЗУ, 2017. 227 с. С. 3-7.
- 2.3. Бугаєвська Ю.В. Зошит-конспект з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (III розділ) (для студентів факультету управління та бізнесу) / Н.В. Нікуліна, Ю.В. Бугаєвська. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2016. 130 с.
- 2.4. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво: підручник. 2-ге вид., доповн. Київ: Алерта, 2018. 216 с.
- 2.5. Нікуліна Н.В., Книщенко Н.П. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Харків: ХНАДУ, 2014. 104 с.
- 2.6. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 496 с.
- 2.7. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 213 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Харківського національного автомобільно-дорожнього університету [Електронний ресурс]. 2021. Режим доступу: khadi.kharkov.ua.
2. Уроки державної мови. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mova.kreschatic.kiev.ua>

3. Нова Мова. Проект розвитку української мови. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.novamova.com.ua>
4. Лінгвістичний портал. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mova.info/>
5. Російсько-український словник сталих словосполучень. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/peredmova>
6. Словник термінів міжкультурної комунікації Ф.С. Бацевича. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://terminy-mizhkultkomunikacii.wikidot.com/peredmova>
7. Як ми говоримо. Поради від Бориса Антоненка-Давидовича. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://yak-myhovorymo.wikidot.com/>
8. Чи правильно ми говоримо? Посібник Євгенії Чак. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://chak-chy-pravylnomyhovorymo.wikidot.com/vid-avtora>
9. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання М. Волощак. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nepravylnopravylno.wikidot.com/>
10. Культура мови на щодень. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kultura-movu.wikidot.com/about>
11. Культура слова: мовностилістичні поради від Олександра Пономарева. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ponomariiv-kulturaslova.wikidot.com/>
12. Український лінгвістичний портал. Словники України on-line: словозміна, синонімія, фразеологія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

Розробник
силабусу навчальної дисципліни

к.п.н., доц.

Юлія БУГАЄВСЬКА

Гарант ОП, канд. екон. наук, доц.

Лариса АЧКАСОВА

Завідувач кафедри українознавства
кандидат філологічних наук,

доц.

Неля НІКУЛІНА